

Att sätta medborgarna på kartan.

Medborgardeltagande i Malmö Stad och strategier för ökad delaktighet.

Zofia Okrasa

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2025

Att sätta medborgarna på kartan.

Medborgardeltagande i Malmö Stad och strategier för ökad delaktighet.

Placing citizens on the map.

Citizen participation in the City of Malmö and strategies for increased participation.

Zofia Okrasa

Handledare:	Marie Larsson, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.
Examinator:	Matilda Alfengård, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur, G2E
Kurskod:	EX0845
Program/utbildning:	Landskapsarkitekturprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsort:	Alnarp
Utgivningsår:	2025
Omslagsbild:	Egen figur
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	Medborgardeltagande, medborgarinflytande, deltagandestege, metoder, social hållbarhet, Malmö Stad

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet: Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institution: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

” Participation, access, influence, the basic ability to have a say in the building of healthy, exciting, and “livable” places and communities—these things vary widely across numerous variables of social status. Urban planning itself, while easy for some to overlook as a rote bureaucratic task or professional creative endeavor performed above the common concerns of the street, is a fundamental form of democratic governance. Yet despite years of vocal concern about participatory planning and budgeting and serious intentions toward community engagement in policymaking, in most circumstances a small number of prominent voices—whether public officials, institutions, or development interests—still hold most of the power in shaping urban policies and places.”

(Douglas, 2018)

Sammanfattning

Denna uppsats syftar till att presentera samtida metoder för medborgardeltagande i planering och till att utvärdera de metoder Malmö Stad använder utifrån dessa. Undersökningen utförs med en blandad kvalitativ metod med litteraturundersökning och intervju med en professionell i Malmö Stad. Analysen understöds av teori om deltagandestegen och av teori om demokratisk planering. Metoder som identifieras inkluderar co-planing, medborgarbudget, idéseminarier och placemaking. Malmö Stad använder i sin tur behovskartläggning, områdesanalys, medborgardialog av olika slag och malmöinitiativet, dessa överlappar till viss del med de metoder som framkommit i litteraturstudien. Reflektioner om ökat medborgardeltagande och fortsatt vidare forskning görs i den avslutande diskussionen.

Abstract

The aim of this thesis is to present contemporary methods for citizen participation in planning and to evaluate the degree to which the methods for citizen participation in Malmö is in line with these contemporary methods. The study is carried out through a mixed qualitative method of a literature review and an interview with a professional in the City of Malmö. The analysis of this thesis results is informed mainly by theories of the ladder of citizen participation and theories of democratic practice in city planning. Methods for citizen participation are identified as co-planning, citizen budgeting, focus group seminars and place making. The City of Malmö is found to employ methods including mapping of needs, area analysis, citizen dialogue through various means and one way initiatives from citizens, these are found to somewhat though not completely overlap with the general contemporary methods found in the first part of the study. Possible policy reflections and areas for future research are suggested in the finishing discussion.

Innehållsförteckning

1.	Disposition.....	6
2.	Bakgrund	7
3.	Syfte, målsättning och frågeställning	9
4.	Material och metod	10
5.	Teoretiskt ramverk.....	11
5.1	Offentliga rum.....	11
5.2	Rätten till staden	11
5.3	Nivåer av deltagande	12
5.3.1	Medborgardeltagande i en svensk planeringskontext	15
5.4	Hur deltagande kan tolkas	17
5.5	Medborgare och planerare.....	19
6.	Resultat	22
6.1	Co-design och medskapande	22
6.2	Placemaking.....	23
6.3	Tillfällig urbanism	24
6.4	Medborgarbudget.....	26
6.5	Idéseminarium.....	26
7.	Intervju om medborgardeltagande i Malmö Stad	28
7.1	Medborgardeltagande i Malmö Stad.....	28
7.2	Metoder för medborgardeltagande i Malmö Stad	28
7.3	Hur kan metoderna utvecklas	30
7.3.1	Öka medborgardeltagande eller öka planerarnas kunskap.....	30
7.4	Vem deltar?.....	32
7.5	Hur används informationen?.....	33
8.	Diskussion	34
8.1	Metoder för inflytande	34
8.2	Diskussion intervju	35
8.3	Framtida forskning	36
8.4	Metodreflektion.....	36
9.	Källförtäckning	37

1. Disposition

Arbetet delas in i följande delar

Del 1

Denna del innehåller en bakgrund som ger läsaren en introduktion till de ämnen uppsatsen avhandlar. Här presenteras även arbetets frågeställning och avgränsningar.

Del 2

Arbetets syfte och målsättning samt material och metod för uppsatsen beskrivs i denna del.

Del 3

Här redovisas de teoretiska utgångspunkterna samt begrepp.

Del 4

Resultat av litteraturundersökningen och intervjun presenteras och analyseras utifrån de teoretiska utgångspunkterna.

Del 5

Uppsatsens avslutande del där slutsatser, resultat och metod diskuteras.

2. Bakgrund

Sociologen Ray Oldenburg myntade begreppet 'tredje platser' vilket syftar på att offentliga rum är just en tredje plats utanför hemmet eller jobbet och att dessa platser har en enorm betydelse för sociala möten och känsla av gemenskap. Oldenburg (2010) menar dessutom att dessa platser har varit drivande i skapandet av demokratiska samhällen då det är där politiska samtal sker och information utbyts. Bergman (2013) menar att offentliga platser är det enda rummet, möjligen vid sidan om internet, där alla har rätt att yttras och höras. Utöver detta är det offentliga rummet en plats för möten och identitetsuttryck. Enligt Low (2023) är offentliga platser möjliggörare av möten mellan människor som inte träffas annars. Dessa möten och observerandet av *den andre* ergo den som är olik en själv, kan leda till att människors perspektiv utvidgas och att förståelsen för andra människor ökar. Offentliga rum är platser där olika grupper som vanligtvis inte samexisterar möter varandra. Själva närvaron av olika grupper på samma plats leder till att dessa olika grupper tvingas till ett samarbete för att kunna använda sig av platsen samtidigt. Detta kan leda till att bättre samförstånd mellan dessa uppstår (Low, 2023).

Listerborn och Claesson (2013) gör gällande att trots att offentliga platser är viktiga för mellanmännsliga möten och för demokratins fortlevnad har inte alla en jämlik tillgång till dessa. Det offentliga rummets tillgänglighet för allmänheten begränsas exempelvis genom en ökad kommersialisering vilket kan exkludera dem som inte har råd att konsumera. Att offentliga rum privatiseras kan minska rätten till yttrandefrihet eftersom denna rätt är reserverad till just offentliga platser. Tillgängligheten och delaktigheten till offentliga rum styrs även av hur planeringen av dessa går till. Lagstiftningens krav är att endast de berörda sakägarna ska informeras om pågående planer, inte hur medborgarna ska kunna påverka dessa. Utöver de finns det hierarkiska strukturer inom planeringssituationer. Arkitekter och stadsplanerare brister ofta i sitt sätt att kommunicera med medborgarna och i de försök som görs känner sig många grupper med olika etniska eller socioekonomiska bakgrund inte representerade i de förslag som tas fram. Å andra sidan har arkitekter svårt att förstå medborgarnas kunskap och erfarenheter och värderar inte alltid deras vetskap som jämbördig med de professionellas, vilket kan leda till att medborgarnas kunskap inte representeras (Carina Listerborn, Ragnhild Claesson, 2013).

Enligt en rapport utförd av Malmö Stad som sammanställer enkätsvar från yrkesverksamma arkitekter, studerande samt Malmös invånare, representerar inte arkitekter befolkningen i stort. De flesta inom kåren kommer från hushåll med god socioekonomisk status och har vanligtvis två utbildade föräldrar. I rapporten framkommer att 88% av arkitektstudenter på Lunds universitet och 100% av landskapsarkitektstudenter på SLU, som har svarat på frågan, uppger att de är

födda i Sverige. 9 av 10 uppger vara uppvuxna i icke socioekonomiskt utsatta områden. Detta kan tyda på att arkitektkåren är en väldigt homogen yrkesgrupp (Malmö Stad 2023).

Detta skulle kunna leda till att vissa grupper inte upplever sig representerade och därmed inte delaktiga i det offentliga rummet och detta gör att den demokratiserande kraften i de offentliga rummen kan förloras.

Boverket (2022) menar att medborgardialog är ett viktigt verktyg för att stärka demokratin. Att involvera och därmed ge inflytande till invånarna skapar tillit till beslutsfattare samt ökar förståelsen för stadsplaneringsprocesser. Trots att detta betonas uppkommer ofta medborgardialogen för sent i processen vilken förskjuter deltagandet i beslutsfattningen och ger nästan all makt över besluten åt byggherrar (Boverket, 2022).

Trots att offentliga rum verkar vara viktiga både för att upprätthålla ett demokratiskt samhälle samt för att integrera olika grupper och deras perspektiv verkar det även som att vissa grupper exkluderas från dessa redan inom planeringsstadiet. Offentliga rum verkar alltså vara viktiga för demokratin och för de sociala strukturer och mellanmänskliga möten. Trots detta kan det vara så att alla inte är representerade i offentliga rum och därmed inte har samma tillgång till dessa. Medborgardelaktigheten inom planeringsprocesser kan var ett steg på vägen för att skapa mer tillgängliga och jämlika platser där medborgarna kan verkas, mötas och göra sin röst hörda. I denna uppsats kommer fokus att läggas på hur medborgardeltagande kan utökas för att skapa offentliga platser där fler upplever sig representerade.

3. Syfte, målsättning och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att utvidga kunskapen om medborgardeltagande samt beskriva vissa metoder för att öka medborgarnas inflytande över offentliga rum. Syftet är även att undersöka hur Malmö stad arbetar med medborgarinflytande.

Målet med denna uppsats är att beskriva några framgångsrika metoder som finns för att öka medborgarnas delaktighet i skapandet av offentliga rum samt utifrån en intervju undersöka hur Malmö stad arbetar för att stärka medborgarinflytandet i utformandet av offentliga rum.

För att uppnå målet kommer relevant källmaterial om olika angreppssätt för ökat deltagande studeras, beskrivas och diskuteras för att sedan redogöra för konkretare exempel på hur den praktiska tillämpningen av medborgardeltagande kan se ut i Malmö Stad.

Frågeställning

- *Hur kan underrepresenterade grupper få ökat inflytande över utformandet av offentliga rum?*
- *Hur arbetar Malmö Stad med att stärka medborgardeltagandet i de offentliga rummen?*

4. Material och metod

För att genomföra denna uppsats har en litteraturstudie utförts. Relevanta källor letas efter avhandlingar, vetenskapliga artiklar samt böcker.

I den teoretiska delen av texten kommer de olika källorna att ställas mot varandra i syfte att uppnå en diskussion och för att ge en bättre bild av de metoder som finns och hur de kan användas.

En intervju med en landskapsarkitekt anställd på Gatu- och Fastighetskontoret på Malmö Stad har genomförts i syfte att testa hur Malmö stad förhåller sig till forskningen om medborgardialoger.

Sökningen som utgör underlaget för litteraturstudien utfördes genom att pröva olika sökord som: *Urban planning, community/ public/ civiv participation, co-design, participatory planning, participatory design, public space design, approaches/methods*. Resultaten som kom fram utifrån dessa sökord kollades genom först efter titel vidare utifrån abstract. Om abstract stämde med den intentionen med sökningen lästes arbetet. Vidare kollades referenserna i dessa arbeten i syfte att hitta mer material genom snöbollseffekten eller komma fram till förstahandskällan. AI-program användes i syfte att hitta relevanta sökord. Det genererade resultatet granskades kritisk och material kontrollerades för att säkerställa att den är tillgänglig, vetenskaplig samt att dess innehåll är lämpligt för denna uppsats.

För att besvara frågan om hur Malmö Stad arbetar med medborgardeltagande utfördes en semistrukturerad intervju. Den semistrukturerade intervjumetoden innebär att en intervjuguide utarbetas som ger riktning till intervjun medan intervjupersonen får utrymme att utveckla svar med viss frihet och intervjuaren utrymme att ställa följdfrågor Dalen (2015).

Urvalet av intervjuperson skedde med vad Alvehus (2019) benämner som strategiskt urval. Detta innebär att kunskap om ämnet skaffas för att kunna välja ut personer, i detta fall endast en person, som är väl situerad att besvara uppsatsens frågeställningar (Alvehus 2019). Genom att kvalitativt undersöka en professionells förståelse av metoder för medborgardeltagande söker jag visa på hur Malmö Stads metoder för medborgardeltagande i planeringen står sig gentemot de gängse metoder som finns.

5. Teoretiskt ramverk

5.1 Offentliga rum

Neal (2010) uttrycker att offentliga platser nyttjas nästan dagligen av majoriteten av människor. De används för möten med våra bekanta eller de som är okända för oss, för att utöva makt och skapa motstånd mot maktutövanden samt för konstnärligt uttryck. Neal (2010) menar att offentliga platser kan definieras som tillgängliga för allmänheten i teorin men inte alltid i verkligheten. Offentliga platser kan således vara öppna för alla samtidigt som dess fysiska utformning kan utgöra en spärr för exempelvis dem med funktionshinder. Vidare menar Neal (2010) att tillgången till offentliga platser kan begränsas för vissa grupper såsom de utan medborgarskap.

Carr et al (1992) hävdar att de sociala värdena av offentliga platser har fått lägre status och att utvecklingen och upprustningen av offentliga platser styrs i högre grad av en potentiell vinst som ett stadsutvecklingsprojekt kan generera. Detta leder till enligt Carr et al (1992) att utvecklingen av offentliga rum gynnar privata intressen snarare än allmänhetens eftersom allmänheten sällan tar del av dessa vinster. Anledningen till detta förhållande är även att stadsutveckling samt stadplaneringsprojekt är del av en marknad och förslag måste därmed vara säljbara och ha ett värde. Förbättrad folkhälsa eller utökad social hållbarhet är inte lika mätbart som att fastighetspriser går upp i värde. Vidare beskrivs att stadsutvecklingsprojekt ofta är politiska projekt som uppkommer utifrån en politisk vilja för förändring och den viljan formuleras primärt hos de folkvalda för att senare sättas i kraft med hjälp av olika tjänstemän. Användare involveras inte alltid i den delen av processen trots att tanken är att de ska använda platsen (Carr et al, 1992).

5.2 Rätten till staden

Enligt Purcell (2014) anser den franska sociologen Henri Lefebvre att rätten att bestämma över staden tillhör oftast den som äger mark eller fastighet. Detta skapar en alienering mellan staden och dess invånare som saknar kontroll över staden. Lefebvre menar att staden bör tillhöra dess invånare och att de bör ha inflytandet över den. Han menar alltså att de finns en distinktion i staden, en som handlar om värde av till exempel mark eller byggnad och ett annat värde som handlar om de komplexa sociala strukturer som uppstår i den urbana miljön. Eftersom de monetära värdena är enligt Lefebvre de mer styrande behöver detta motarbetas genom medborgardeltagande som handlar om att stadens invånare ska

ta beslut över staden (Purcell 2014). Alltså handlar denna rätt till staden om en rätt till att sociala strukturer, mänskliga behov ska vara de styrande principerna i stället för att det ska vara underordnat dem som äger mark och fastigheter (Purcell, 2014).

Lindholm och Moritz (2012) menar att medborgarnas kunskap bör ses som en resurs för planerare. Det hävdar även att mer delaktighet leder till bättre utformade platser som tar hänsyn till medborgarnas behov och förutsättningar. Vidare hävdas att delaktighet bidrar till att medborgarnas välbefinnande genom att en känsla av gemenskap i stället av utanförskap infinner sig.

5.3 Nivåer av deltagande

I 'The Ladder of Citizen Participation' (1969) skriver Sherry Arnstein att deltagande handlar om en fördelning av makt över beslutsfattande. Medborgardeltagande/inflytande leder till att grupper i samhället som på grund av ekonomiska, etniska eller religiösa skäl är underrepresenterade i beslutsprocesser får inflytande. Det är alltså en viktig grundpelare för att demokrati ska kunna existera där makten fördelas så att de politiska besluten är ett resultat av en konsensus från medborgarna. Alltså att beslut rörande resursfördelning samt utveckling ska vara kollektivt tagna beslut. Arnstein (1969) definierar dock ett problem med detta, nämligen att medborgardeltagande kan användas enbart som ett begrepp i syfte att kunna legitimera beslut. Vidare presenterar Arnstein (1969) en steg över medborgardeltagande som är uppdelad i åtta nivåer.

Begrepp i översättning från engelska av SKR (2023).

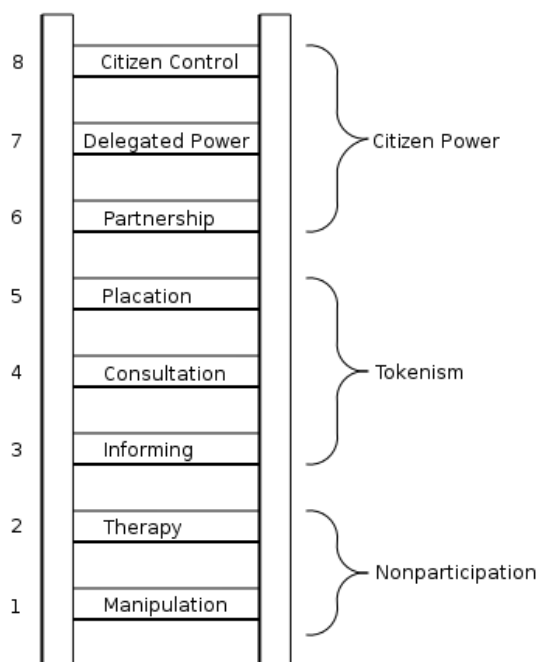
1. Den lägsta stegen kallas av Arnstein (1969) för *manipulation*. Den innebär att medborgarna bjuds till ett möte där syftet är att upplysa medborgarna och förändra dem som protesterar mot förslaget. Detta kan göras genom att säga att förslaget kommer att ge nytta åt hela området men där den kanske endast ger nytta till en viss del av befolkningen i slutändan. På så vis manipuleras medborgarna genom att det får höra att det som händer egentligen är bra, de har ingen möjlighet att motsätta sig eller ens kommentera förändringen. I ett sådant så kallat deltagande menar Arnstein (1969) legitimerar inte de vid makten de medborgare som är underrepresenterade och erkänner varken deras behov eller kunskaper.
2. Nästa steg som beskrivs benämns *terapi* och syftet med den är enligt Arnstein (1969) att bota eller förändra medborgarna i stället för att arbeta mot att förändra de strukturella ojämlikheterna.

3. Vidare beskrivs steget *information* som innebär en envägskommunikation från kommunen till medborgarna. Informationen kan ges genom nyheter eller affischer uppsatta på offentliga platser. Medborgarna kan på så vis ta del av informationen men de kan inte ifrågasätta eller på annat sätt påverka den eftersom menar Arnstein (1969).
4. Det fjärde steget av deltagande kallas *konsultation*. Den handlar om att bjuda medborgarna till möten. Syften med ett sådan utövande är hävdar Arnstein (1969) att bevisa att medborgarna var där, inte deras närvaro ska utgöra påverkan över beslut. *Konsultation* kan utövas genom att man skickar ut frågeformulär till medborgarna. Arnstein (1969) betonar att sådana enkäter många gånger orsakar frustration bland medborgarna som upplever att deras svar inte har någon faktiskt påverkan. När medborgarna tillfrågas om vad de vill ha så informeras de inte om vad som är möjligt att få och önskar sig därmed ”mindre” saker eftersom dessa uppfattas vara lättare att genomföra. Detta steg handlar om att samla viss information från medborgarna, dock utan att djupare analysera den vilket riskerar att leda till feltolkningar av medborgarnas faktiska behov enligt Arnstein (1969).
5. *Blidkande* menas enligt Arnstein (1969) att till exempel resurssvaga medborgare bjuds in till vissa beslutsfattande möten, dock utgör de en minoritet och där igenom får oftast ingen faktisk inflytande i en omröstning. De ekonomiskt utsatta medborgarnas deltagande blir således ett symboliskt deltagande och de används som alibin. I ett sådan medverkande får medborgarna vara delvis delaktiga i beslutsfattandet, det får dock inte möjligheter eller kunskap om hur de ska gå till väga för att ta sådana beslut. Resultatet av detta blir att planeringen i praktiken inte utförts med medborgarna.
6. *Partnerskap*. För att uppnå ett tillstånd av partnerskap mellan beslutsfattande politiker och planerare å ena sidan samt medborgare å andra, behövs en viss organiseringsgrad hos medborgarna hävdar Arnstein (1969). De behöver ha juridiskt och tekniskt kunniga representanter för att kunna vara en jämställd part i en förhandling gällande planeringsfrågor. Här påpekas att för att jämna ut maktförhållandena behöver medborgarna ta makten själva eftersom den riskerar att inte blir delegerad dem i tillräcklig utsträckning. Detta exemplifieras i texten genom att beskriva hur organiserade medborgare ställer krav om sin delaktighet i planeringsbeslut och därmed förhandlar rätten att granska planeringsdokument innan de fullföljs. Vidare har medborgarna förhandlat

fram ekonomisk ersättning för sitt granskande arbete samt rätten att delta i möten gällande planeringsprojekt.

7. *Delegerad makt* innebär att det råder en omständighet där medborgarna är i majoritet gällande beslutsfattandet och därigenom försjukts maktbalansen till deras fördel hävdar Arnstein (1969). Det är alltså ett förhållande där politiker och planerare måste förhandla fram beslut med medborgare.
8. Den högsta delen av stegen kallas för *medborgarkontroll* och medför att organiserade medborgare är de som styr över och beslutar om institutioner och verksamheter.

Arnstein(1969) definierar brister gällande deltagande genom att påpeka att i de flesta fall används medborgardeltagande som ett sätt att uppfylla ett formellt krav än att förändra de strukturella maktförhållandena. Detta agerande skapar minskad tilltro till planerare och politiker från medborgarna som upplever att de deltar i ”tomma ritualer”.

Figur 1. Delaktighetsstege utformad utifrån Arnstein (1969) visualisering. Som visar på de olika stegen av samt beskrivningar på vilka enligt Arnstein (1969) inte utgör egentligt deltagande. Skapad av: (DuLithgow, 2004) används under licens: CC BY 3.0.

Redan Aristoteles, under Antiken, hävdar vikten av deltagande från medborgarna. För honom blir man en medborgare just genom sitt engagemang och aktivitet i staten, man är alltså inte en medborgare om man inte är delaktig i vilka beslut som tas (Aristoteles Politik).

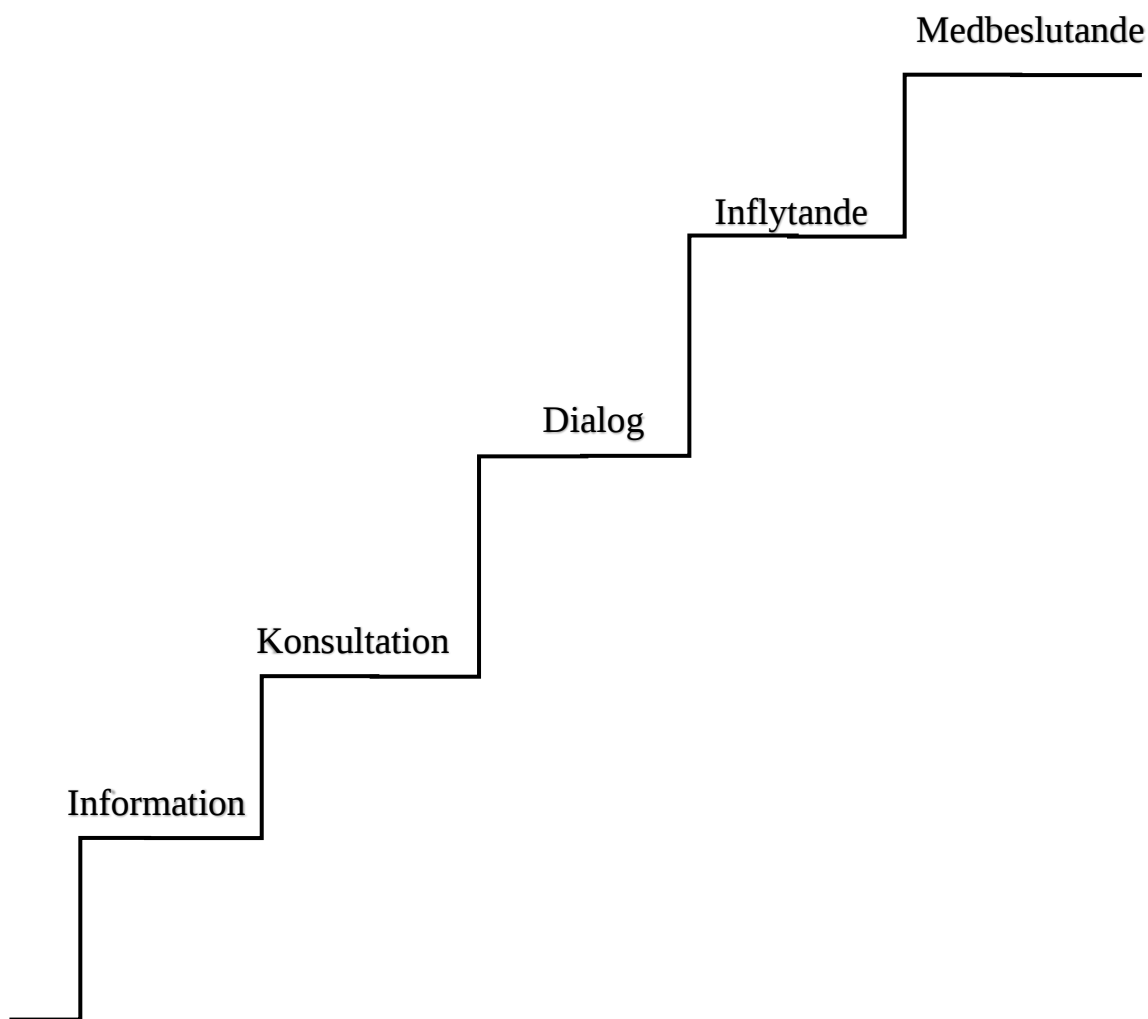
Arnstein (1969) verkar definiera bristen på medborgardeltagande som ett strukturellt problem orsakad av en ovilja ifrån statligt håll samt från de som innehar mest makt att fördela just makten. Det ligger alltså i statens makt att förändra denna ojämlikhet samt för medborgarna att sätta sig emot den och försöka anskaffa mer inflytande. I Aristoteles fall handlar det mer om att denna medborgerliga sträva efter att ha inflytande över besluten är självaste kärnan i vad en medborgare är. Här måste hänsyn tas till de stora skillnader mellan antika Greklands syn på medborgare och 1960-talets USA som Arnstein beskriver. Trots att skillnaderna är stora verkar det ligga en sanning i att medborgardeltagande är i grunden en kombination av den makt medborgarna tar och den de får.

5.3.1 Medborgardeltagande i en svensk planeringskontext

Sveriges Kommuner och Regioner har utvecklat en egen modell för deltagande som de kallar ”*delaktighetstrappan*”. Denna modell är framlagd utifrån Arnsteins men omformulerad så att den i stället fungerar som ett verktyg inom kommunal och regional planering och inte som ett verktyg för att utvärdera deltagande (SKR, 2023).

SKR (2023) delar in modellen i olika delar som består av:

- *Information*- I de fallen där ingen medborgardialog genomförs behöver oftast medborgarna informeras om projektet, vilket enligt SKR (2023) leder till att fler kan få tillgång till informationen. SKR (2023) menar att informerande är en utgångspunkt för delaktighet.
- *Konsultation* – Enskilda medborgare får uttrycka synpunkter om några alternativ genom en medborgardialog.
- *Dialog*- medborgardialog utförs och de inbjudna får uttrycka sig samt träffa andra medborgare och utbyta idéer, det insamlade materialet från en sådan dialog kan användas vid beslutsfattandet.
- *Inflytande*- innebär att specifika grupper av medborgare får påverka beslut om exempelvis utformandet av offentliga platser. Medborgarna deltar i en längre process.
- *Medbeslutande*- innebär att medborgarna tillsammans med politiker och planerare fattar beslut, medskapar samt är en del av genomförandet.

Figur 2. Trappa av delaktighet skapad utifrån SKR (2006) delaktighetstrappa. Figuren visar olika nivåer av delaktighet.

Till skillnad från Arnstein (1969) som gör gällande att de olika nivåerna på stegen innebär olika eller till och med bristande nivå av deltagande hävdar SKR (2023) att delaktighetstrappstegen inte bör ses som hierarkisk där en högre avsats är bättre än ett lägre. De menar att det är i stället djupet av deltagande som skiljer sig åt. Castell (2016) jämför Arnsteins (1969) text om deltagande med den utformad av SKR (2023) och menar att den deltagandetrappan som SKR (2023) förespråkar kan ses som en typ av symbolisk inflytande enligt Arnsteins (1969) principer. Castell (2016) hävdar att den svenska planeringen inte syftar att omfördela makten till fördel för underrepresenterade grupper som Arnstein (1969) förespråkar. Vidare beskriver Castell (2016) att den svenska planerarens syn på deltagande kan antas vara återhållsam och reglerad av ett flertal byråkratiska förutsättningar vilket försvårar ett mer direkt deltagande från medborgarnas sida. Castell (2016) menar att detta kan behöva förändras då det råder en diskrepans mellan hur stora behoven är i olika delar av staden samt hur mycket kommunen

tillgodoser medborgarna i exempelvis förorderna där behoven identifieras som större. Denna diskrepans kan leda till att mer ansvar och kontroll bör omfördelas så att medborgarinitiativ lättare kan implementeras i den kommunala planeringen vilket kan leda till att medborgarna tillgodoser behov på egen hand (Castell, 2016).

5.4 Hur deltagande kan tolkas

Danielsson och Herrting (2024) menar att det finns en samstämmighet om att medborgardeltagandet bör ökas men att själva idén om vad medborgardeltagande är skapar oenighet som leder till försvåring av en praktisk implementering. Beroende på vilken roll, den som tolkar idén om deltagande har, kommer den att tydas på olika sätt. Detta kan leda till att tolkningsmotsättningar skapas som gör det svårt att hitta en gemensam grund för den praktiska appliceringen. Vidare framhåller de hur deltagandebaserat planering kan delas upp i olika uppfattningar enligt författarnas tolkning:

Artikulativ/intresseorienterad- Detta är en demokratiteori som definierar att det existerar olika intressen samt att det finns olika makt för att ge uttryck åt dessa. Detta kan leda till att representationen för marginaliserade grupper är otillräcklig inom det rådande demokratisystemet. Genom att öka deltagandet kan en mer direkt påverkan ges de marginaliserade medborgarna vilket skulle öka representationen av gruppens intressen.

Reflexiv/deliberativ- Även det deliberativa förhållningsättet definierar att det finns olika intressen samt olika perspektiv bland aktörer i samhället. För att hitta en gemensam väg bör de olika aktörers perspektiv och intressen samtala med varandra för att på så vis utreda en lösning som beaktar dessa olikheter och som de inblandande alla kan därmed acceptera. Inte enbart medborgare ses som nödvändiga medverkande i ett sådan dialog, även planerare och folkvalda bör enligt denna tolkning vara en del av samtalet.

Funktionell- Denna har en del gemensamt med det deliberativa angreppssättet men är inte en demokratisk process utan snarare en administrativ sådan. Medborgarnas deltagande ses här som en resurs för planeringen och utvecklingen. Tanken är att genom samarbete mellan medborgare, politiker samt planerare uppnås resultat som gynnar alla.

Instrumentell - Genom ökat deltagande i besluten kan dessa enklare legitimeras då bättre förståelse kan skapas för medborgarnas perspektiv och därmed kan utformningen grunda sig i deras verklighet samtidigt som en bättre visad förståelse skapar mindre motsättning från medborgarna (Danielsson & Hertting 2024).

Rossi et al (2024) har utifrån platsstudier i Finland definierat tre svårigheter med implementeringen av medborgarnas vilja i gestaltningsprocessen. En av

utmaningarna som författarna beskriver är att informationen och kunskapen om deltagande inte är lättillgänglig för planerare. De vet inte hur och var den kan hittas samt på vilka sätt den kan användas. Vidare beskrivs att det bör finnas kunskap om hur deltagande utformas under processens olika delar. Den sista utmaningen är att det finns enligt författarna ett behov att öka kunskapen bland planerare om deltagande samt motivera till att jobba utifrån den kunskapen som redan finns. Rossi et al (2024) menar att planerare som intervjuades i studien uttryckte dessutom att oftast utförts endast de deltagandeprocesser som är lagstadgade, dvs möte med medborgare men att det i majoriteten av projekt saknas resurser samt tid för att bearbeta det man har insamlat från medborgarna. Rossi et al (2024) visar även att i städer i Finland som undersöktes varierade graden av appliceringen av kunskapen utvunnen ur deltagandeprocessen. I vilket grad den implementeras i planeringen kan bero på planerares personliga uppfattning och värdering om vad deltagande är. Vidare verkar det förekomma skillnad mellan yngre samt äldre planerare eftersom de yngre planerares utbildning har vanligtvis innefattat större fokus på medborgardeltagande (Rossi, Harsia, Kojosaari, & Kyttä, 2024).

Ahmed (2000) hävdar att en *främling* inte är någon man vet om utan *främligen* är den som man erkänner som den *främmande*. Således för att vara en *främling* måste andra erkänna en som *främlingen* och när detta erkännande sker erkänns även att *främligen* blir den andre, den som inte tillhör. Vidare menar Ahmed (2000) att definieras som en *främling* medför att ens kunskap inte alltid erkänns. Även när underrepresenterade medborgare talar ut hörs det inte alltid eftersom kunskapen hos de som inte är privilegierade värderas enligt författaren lägre. (Ahmed, 2000).

Sandin (2020) menar att förhållandet mellan planerare och medborgare är inbördes ojämlik. Detta delvis på grund av att planeringen i sig styrs av olika intressen där ekonomiska intressen inte sällan har företräde vilket kan leda till att invånarnas intressen missgynnas. Å andra sidan är planerare tolkare av olika viljor och behov. Vilken tolkning som gjorts kan vara kopplat till de normer och strukturer som finns i samhället enligt författaren. Vidare beskriver Sandin (2020) att denna diskrepans mellan medborgare och planerare kan leda till bristande kommunikation vilket i sin tur kan skapa orättvisor. Staten värderar kunskapen från medborgare som mer sann om den går i linje med statens kunskap, vilket kan leda till att vissa underrepresenterade grupper i samhället inte erkänns bära på likvärdig kunskap. Sandin (2020) menar att om staten ska förstå olika medborgares behov och perspektiv behöver kommunikationen mellan dem stärkas. Staten behöver även erkänna andra former av kunskap och förståelse än den som är normen idag. Kulturella skillnader kan alltså leda till att vissa

medborgares perspektiv inte förstås och därmed inte implementeras i planeringen. Nya gemensamma förståelser måste således förhandlas (Sandin, 2020).

5.5 Medborgare och planerare

Langlet (2025) hävdar att det svenska systemet för medborgardeltagande ofta följer principerna för New Public Management. Langlet (2025) menar att detta system orsakar att medborgare ses som kunder. Därutöver ses offentlig verksamhet som ett företagande som ska gynna individer(kunder) och där individuella önsknings och behov uttrycks, fastän syftet för offentlig verksamhet snarare är att skapa bästa förutsättningar för allmänheten. Dessutom menar hon att detta leder till att de som har möjligheter (vanligen på grund av utbildningsnivå eller socioekonomisk status), ofta de som överklagar och får mer gehör i ett sådan system. En konsekvens av detta är att tilltron på välfärdsystemet minskar enligt Langlet. En annan aspekt som leder till ökad misstro och reducerat tillit är att offentlig sektor tenderar att prioritera politiska visioner framför den expertkunskap som tjänstemän har. Detta urholkar tilliten till tjänstemännens objektivitet och förmåga att agera för allmänhetens bästa. Langlet påpekar även att kommuners syn på medborgardeltagande spelar en avgörande roll för dess effektivitet. När deltagande endast sker för att uppfylla lagstadgade krav, förlorar medborgarna tilltro till processen och upplever mindre delaktighet. Om deltagande däremot tas på allvar och ges större utrymme kan det leda till ökad medborgartillit (Langlet, 2025).

Vidare menar Langlet (2025) att medborgarnas rätt att ifrågasätta tjänstemän är en viktig del både för att skapa tillit mellan kommun/region och medborgare, för att upprätthålla ett demokratiskt system samt för att skapa platser som fungerar för fler och som beaktar fler perspektiv (Langlet, 2025).

”För ett fungerande och rättssäkert samhälle måste det finnas möjligheter för människor att få ifrågasätta och vara delaktiga både som enskilda individer och som en bland flera.” (Langlet, 2025).

Detta styrks även av Carr et al (1992) som menar att en ökad delaktighet inom planeringen av offentliga platser kan ge flera fördelar för de som är inblandade i processen. Om de platser som skapas får god respons från dess användare påverkar det synen på tjänstemän och politiker då de ses som medskapare till lyckade projekt. Genom att studera hur människor använder och relaterar till platser innan, under och efter planeringen av dessa stärkes arkitektens/designers förmågor eftersom den får en bättre förståelse på hur en bra plats utformas och användarna får i sin tur verktyg för att bättre uttrycka sina behov och veta vilka begränsningar samt möjligheter som finns. En sådan samverkan genom hela processen ger ett utbyte av kreativitet som stärker båda parternas förmåga till gemensamt skapande (Carr et al, 1992).

Lindholm&Moritz (2012) menar att man måste ställa frågan på vilket sätt medborgarinflytandet kan implementeras. Den metod och grad av inflytande som väljs för ett specifikt projekt måste kunna genomföras, dvs. det måste finnas tid och resurser. En annan aspekt de definierar är att medborgarna bör uppleva att deras deltagande och påverkan blir viktig. Därför måste de som arbetar med projektet införskaffa sig kunskapen om vad medborgarna värderar som betydelsefullt. Dessutom behöver inflytandet verkligen ges om den utlovas. Medborgarna behöver även informeras om vilken typ av inflytande (utifrån Arnstein's beskrivningar) de kan förvänta sig.

Vidare poängteras även vikten av att efter projektet är färdigställd informera medborgarna om utfallet. Att delta och påverka innebär att man som medborgare på sin fritid lägger ner tid och engagemang och då bör man uppleva att ens insats leder till faktiska resultat (Lindholm & Moritz, 2012).

De menar även att för att öka deltagande bör följande tänkas på:

Platsen för möten med medborgarna bör enligt författarna vara tillgänglig, fri från ideologiska och religiösa uttryck. Befintliga mötesplatser i det berörda området fungerar oftast väl då de redan är kända av medborgarna. Tiden för mötet med medborgarna är också viktig för att lyckas med brett deltagande. Tidpunkter bör vara anpassade till olika arbetstider och ta hänsyn till olika religiösa högtider. Vidare beskriver Lindholm & Moritz (2012) att personliga inbjudanden till möten är mer effektiva än när man utför ett allmänt utskick samt att man bör kontakta och nå medborgarna genom olika plattformar, samt även sprida informationen om dessa på offentliga platser. Dessutom måste den informationen som ges ut vara tillgänglig gällande språket annars riskerar man att exkludera de som inte har svenska som första språk. Att möten är för formellt utformade kan vara exkluderande för dem som inte känner till hur ett sådant möte går till och därmed bör i stället ett informellt möte arrangeras. Vidare beskrivs att man måste respektera medborgarnas tid och att man bör locka till ett möte genom att erbjuda antingen någon intressant inslag, mat eller ekonomisk ersättning (Lindholm & Moritz, 2012).

Lindholm & Moritz (2012) menar att även fast viljan att delta finns så finns det grupper som har hinder för att göra detta. De nämner personer med funktionsvariationer, personer som inte har svenska som modersmål samt de resurssvaga grupperna. De menar att de som har högre socioekonomisk status och högre utbildning deltar i högre grad och att det i och med detta förekommer stora skillnader i deltagande mellan olika bostadsområden som har olika socioekonomiska förutsättningar. Människor som har resurser, tid och utbildning har lättare för att delta. De identifierar dock hur man kan jobba med jämna ut detta förhållande. Detta är att erbjuda passning av barn kan leda till att fler kvinnor deltar. Språket som används måste vara tillgänglig både för dem som inte har svenska som modersmål samt för dem med synsvårigheter, om språket

förenklas blir informationen tillgänglig för fler. Även den fysiska tillgängligheten för måste förbättras för ökad deltagande (Lindholm & Moritz, 2012).

6. Resultat

Som beskrivits i teoridelen förekommer det brister gällande medborgarnas representation och deltagande inom planeringsprocessen. Denna brist kan i sig förstärka redan problematiska företeelser som segregation och ojämlikhet. Politiker, tjänstemän och medborgare verkar ha en vilja att förändra detta förhållande dock upplevs det från flera håll bristande kunskap om hur representationen kan stärkas. Det finns ett flertal sätt på vilka medborgarna kan göras till aktiva deltagare inom stadsplanering. Därav kommer olika modeller för deltagandebaserat planering presenteras i denna del.

6.1 Co-design och medskapande

Enlig Sanders och Stappers (2008) är en av betydelserna för termen *co-design* ett gemensamt skapande som uppstår mellan en professionell designer samt en icke yrkesmässig utövare. Denna term appliceras generellt för designprocessen och är inte riktad till en specifik yrkesgrupp. Historiskt har den professionella designern arbetat med att analysera användaren och dess behov och att utifrån detta underlag beslutat om vad denne användare kan tänkas behöva. Detta är en designprocess med en hierarkisk struktur där användaren befinner sig utanför själva designprocessen och blir endast delaktig genom att denne kan utvärdera den slutgiltiga produkten. För att uppnå medskapande eller co-design behöver experten först och främst erkänna användares förmåga till kreativitet och designande. Detta leder till att designerns roll förändras från att vara den som bestämmer utformningen till att vara den som skapar verktyg för användaren att uttrycka sin kreativitet och därigenom kunna vara medskapande (Sanders & Stappers, 2008).

Den co-design Sanders och Strappers (2008) beskriver placerar sig på deltagandenivån *partnership* i Arnsteins (1969) deltagandesteg. Ett sådant gemensamt utformande kräver vidare att medborgaren av planeraren inte behandlas som *främling* eftersom detta hindrar att deras kunskap används.

Carr et al (1992) hävdar att designers arbete kan tidvis definieras som otillgängligt och att inkludera andra i dess processer kan ses som en motsägelse till att gestalta. Detta eftersom gestaltandet inte sällan är en personlig och därigenom sluten process. Carr et al (1992) menar att det dessutom föreligger viss status i att presentera idéer om projekt som anses vara nyskapande för andra inom designfältet. Trots att dessa förslag kan vara värdefulla i gällande formspråk och konstnärliga uttryck finns det risk att de mänskliga värdena och behoven som finns på platsen nedprioriteras. Detta riskerar enligt författarna att leda till att designer i stället för att skapa platser som gynnar människor alstrar platser som är

arkitektoniska monument. Detta exemplifieras genom beskrivning av en gräsmatta med citat som berättar om stadens historia som, om den ses ovanifrån, kan anses vara innovativ och hedrande för platsens historiska kontext. Gräsmattans utformning förhindrar att människor kan vistas på den vilket leder att den istället för att vara en offentlig plats blir till ett monument (Carr et al, 1992).

Det verkar som att designerns roll och syn både på sig själv och medborgarna kan utgöra ett hinder för ökat deltagande. Antingen genom att arkitekten (eller designern) gör en egen tolkning av vad de tänkta användare har för behov utan att erkänna deras förmåga till att själva formulera och yttra dessa behov, eller genom att arkitekter i vissa fall bortser från dessa behov och ser på sitt uppdrag som ett sätt att visa sin förmåga att skapa estetiska platser. Detta angreppssätt konstruerar medborgaren till en främling där dennes kunskap nedvärderas i förhållande till planerarens (Ahmed 2000), Sandin (2020). Vidare kan ett sådant förhållande mellan planerare och medborgare inte ta sig högre upp på Arnsteins (1969) steg än till de hon samlar i begreppet *blidkande* eller symboliskt deltagande.

6.2 Placemaking

Enligt Boverket (2022) innebär placemaking att människor genom att fysiskt påverka platser utformar en relation till denna. Vidare beskrivs att denna relation till en plats bidrar till att människor känner ansvar för den och därmed tar hand om den i högre grad. Den relationskapande processen och dess effekter kan förlöpa från att en plats tar form tills att den helt omvandlas men genom sin relation till platsen och processer som påverkar platsen blir dess användare delaktiga genom hela dess existens. Denna relation riskerar emellertid att utnyttjas i olika marknadsföringssyften (Boverket, 2022).

Silberberg et al. (2013) hävdar att det är bland annat genom 1960-talets reaktioner mot en rationellt och industrialiserad stadsplanering, där de sociala värdena faller bakom kulissen som ger upphov till idén om placemaking. Dessa tankar handlar om att de sociala värdena dvs. människors användande av platser samt deras relation till dessa och varandra bör vara styrande inom stadsplanering inte rationella eller estetiska värden i första hand. Vidare beskrivs att historiskt har platser inte utformats av arkitekter utan av medborgare och att arkitektens roll bidrog till att platser förlorade sina förmågor att vara betydande för mänskliga möten.

Silberberg et al. (2013) beskriver utifrån några fallstudier att medborgarnas engagemang för platsen är väldigt viktig för att placemaking ska lyckas. Vidare hävdas det att de mest lyckade projekten är sådana där medborgarna involveras kontinuerligt genom hela processen och inte enbart när man insamlar information från dem vid ett enstaka tillfälle (Silberberg, Lorah, Disbrow, & Anna, 2013).

6.3 Tillfällig urbanism

Talen (2015) anser att ett tillvägagångssätt för att öka medborgarnas inflytande är genom *tillfällig urbanism* eller *DIY urbanism* vilket innebär att medborgare eller aktivister åstadkommer en fysisk förvandling som förändrar förutsättningarna för platsen men som inte är en permanent struktur. Exempelvis kan en sådan förvandling bestå av att skapa en pocketpark av en parkeringsplats eller ställa ut några möbler på gatan i syfte att skapa sittplatser. Denna tradition grundar sig till en viss del i Lefebvres teser om rätten till staden och om att den rumsliga förändringen kan ske genom tillfälliga installationer i stället för att styras av marknadskrafternas utveckling av staden. Den *tillfälliga urbanismen* kan ses som en motsättning mot planerare och auktoritet där *bottom up* styre används för att åstadkomma förändring, inte en väntan på att förändring ska ske genom politiska beslut och arkitekters vilja (Talen 2015). En sådan användning skulle kunna jämföras med den högsta nivån på Arnsteins (1969) deltagandestege där medborgarna har kontrollen över utformningen av offentliga platser.

Talen (2015) menar att det varierar på vems initiativ denna tillfälliga urbanism utförs och i vilket syfte. Den kan utspela sig på en skala där i en ände finns en ensam agerande aktivist som agerar i syfte att uttrycka motstånd eller skapa en kritik av den rådande situationen till att en stad approprierar den tillfälliga urbanismen i syfte att skapa ett direkt deltagande från medborgarnas sida (Talen 2015). I detta fall förändras deltagande nivån utifrån Arnstein (1969) och det är istället staten som beslutar och utformar offentliga platser utifrån sina intressen. Talen (2015) menar vidare att den tillfälliga urbanismen har i sin ursprungsform inte en egentlig politisk grund utan är snarare föregångaren till dagens stadsplanering. På 1800-talet innan en stadsplaneringsstruktur etablerades och marknaden började utforska städernas ekonomiska värden skapades stadens strukturer genom att lokala behov uppfylldes av de som var berörda av platsen alltså oftast dess invånare. På så vis var dessa förändringar aldrig storskaliga som förändringar pådrivna av olika ideologier och samhällsvisioner kan bli utan snarare småskaliga eftersom de adresserade väldigt specifika problem eller behov (Talen, 2015).

Stevens & Dovey (2023) menar att den tillfälliga urbanismen är ett sätt att uttrycka medborgarnas behov som inte går att implementera genom den gängse planeringsprocessen med dess byråkratiska ramverk. Den tillfälliga urbanismen leder till att nya uppfinningar eller idéer snabbt kan förverkligas och provas i verkligheten (Stevens & Dovey, 2023).

Sandin (2020) och Ahmed (2000) hävdar att alla medborgare inte representeras jämlik eftersom det finns brister gällande tolkning och erkännande av vissa grupperns kunskap. Detta skulle kunna motverkas av den tillfälliga urbanismen där medborgares kunskap och behov utformar staden utanför den officiella planeringsprocessen.

Douglas (2018) identifierar tillfällig urbanism som ett sätt att utan tillåtelse från kommunen eller andra ansvariga förändra platser i syfte att på något sätt förbättra platsen för människor. Detta kan exempelvis vara att sätta upp en egengjord skylt som uppmanar bilister till att sänka farten i ett bostadsområde. Vidare menar författaren att det ligger i människors natur att påverka sin omgivning. Douglas (2018) exemplifierar detta genom att beskriva ett fenomen som kallas ”*desire paths*” som innebär att människor genom att ta en genväg själva skapar en infrastruktur i staden. Vidare beskrivs det att sådana spontana sätt att forma staden uppstår överallt (i en amerikansk kontext) och att de fortsätter att uppkomma även om de görs försök på att avskaffa eller apropria dem från kommunalt håll. Dessa tillfälliga konstruktioner eller vägar blir dessutom ofta levande delar där kulturell och social aktivitet tar plats.

Att medborgare på ett direkt sätt formar sin miljö säger i sig inte mycket om förhållandet mellan medborgare och planerare annat än en laissez-faireattityd från planerarens sida. Medborgaren kan mycket väl förbli en *främling* med Ahmeds (2000) begrepp för planeraren så länge planeraren saknar intention att planera det specifika offentliga rummet. DIY-urbanismen skulle kunna förstås som en (icke-)planering som möjliggör samtidig rätten till staden med Lefebvres (Purcell, 2014) begrepp och *främlingskap* med Ahmeds (2000) begrepp.

Städer är enligt Douglas (2018) konstant utsatta för påverkning och omformning och detta sker både formellt och informellt. Städens formella utformning är styrd i hög grad av de maktstrukturer som finns i samhället. Den styrs av de med mest resurser och makt och utformas till deras behov eller i syfte att generera vinst. Resurssvaga grupper har väldigt litet inflytande och makt vilket återspeglas i de strukturer som finns i städer. Douglas (2018) påstår att städer är både platser med hög rikedom och makt men även med ojämlikhet gällande fördelningen av denna makt och rikedom. Detta menar Douglas (2018) leder till att stadens medborgare inte heller kan ha samma inflytande eftersom förhållandena mellan dem är ojämlika. Även Lefebvre (se Purcell) belyser att makten över utformandet och skapandet av staden inte är rättvist fördelad samt att dess utveckling inte sällan är mer utformat för genererande av ekonomisk vinst. Douglas (2018) menar att den tillfälliga urbanismen kan vara ett sätt att förskjuta maktförhållandena till medborgarnas fördel och att de får kontrollen att själva hitta lösningar för de behov som de har utan att konkurrera med andra intressen. Alltså blir det ett effektivt sätt att ge medborgarna inflytande och därigenom öka deltagandet. Detta skulle enligt Arnstein (1969) utgöra den högsta nivån av delaktighet där maktbalansen mellan medborgare och stat suddats ut och kontrollen över staden utövas under medborgarnas villkor.

6.4 Medborgarbudget

Enligt Sveriges Kommuner och Regioner är medborgarbudget en demokratisk process som går ut på att skapa medborgarinflytande över hur kommunala/regionala resurser fördelas. Vilka delar av budgeten som ska vara direkt påverkbara av medborgare beslutas av politiker och tjänstemän. Vidare ges medborgarna möjlighet till att uttala sig om hur dessa delar av budgeten ska fördelas. Medborgarnas förslag granskas och av politiker och tjänstemän och de som kan utföras utifrån kommunens/regionens förutsättningar kan medborgarna rösta på (SKR 2019).

Medborgarbudget är en metod för ökat deltagande och demokratisering som utvecklades i slutet av 1980-talet i Brasilien. Denna metod går ut på att medborgare involveras i och får vara med och påverka beslut om hur den kommunala/regionala budgeten ska fördelas. I länderna Portugal, Spanien samt Polen har medborgarbudgeteringar blivit en lagstadgad del av planeringsprocessen. Författarna till artikel analyserar hur medborgarbudet har påverkat medborgardeltagande i dessa länder genom att analysera medborgarbudgeten för tre specifika projekt i de förutnämnda länderna. Medborgarbudget kan kombineras med digitala verktyg för att upplysa medborgare om att delta samt för att skapa rum för diskussion. Alla tre fall hade ett högt deltagande (Costa et al. 2024).

Cabannes (2004) menar att trots att medborgarbudget leder till ökad delaktighet, varierar graden till vilken delaktigheten ökar beroende på hur mycket beslutsfattande åligger medborgarna kontra politiker och tjänstemän. Därutöver varierar deltagandet även beroende på vem som är ansvarig för att kontrollera processens förlopp. Kan medborgarna säkerställa att röstningen gick rätt till, att de förslag som klubbades blir omsatta till verkliga förändringar eller sker detta internt inom kommunen? En annan aspekt som Cabannes lyfter fram är hur utvidgat påverkan medborgarna kan ha geografiskt. Kan de endast påverka sitt närområde eller kan de vara med och besluta om hela staden (Cabannes, 2004).

Eftersom medborgarbudget innebär att delar av budgeten styrs av medborgare läggs en del av makten över planeringen bortom politiker och planerare. I vilken grad detta sker bestäms av nämnda politiker men delegeras till medborgare (SKR, 2023). Denna modell för medborgarinflytande hamnar i Arnsteins (1969) deltagandestege på nivån *delegerad makt*.

6.5 Idéseminarium

Wide (2008) ger exempel på hur en underrepresenterad grupp inom planeringssammanhang kan ges utökat inflytande. Metoden författarna beskriver är ”*idéseminarium*” som går ut på att bjuda in en grupp som vanligtvis är

underrepresenterad inom planerigssammanhang, i detta fall kvinnor, till strukturerade diskussioner samt utformandet av olika förslag. Metoden har sitt ursprung i Tyskland och har där visat positiva effekter på kvinnors deltagande. Wide och Hudson (2008) har implementerat denna metod tillsammans med Umeå kommun för att utforska hur delaktigheten för gruppen kvinnor i kommunen kan utvecklas. En svårighet som de stötte på i den inledande processen var att kvinnor inte upplever att planering angår dem och därför inte känner att kan påverka. Denna insikt ledde till att man definierade att ett behov finns för att konkretisera kommunikationen till medborgarna. Utifrån intervjun som gjordes med de deltagande fick man följande reflektion från en av dem:

”En kvinna sade: »Om det står 'Kom och påverka hur ditt bostadsområde ser ut!' så skulle jag gå dit. Men står det 'Inbjudan till samråd om översiktsplan!' så gör jag det inte. För då skulle jag inte känna mig välkommen, för bara de orden gör att jag känner att det inte handlar om mig.«”

Detta är ett exempel på en upplevd skillnad mellan planerare och medborgare där de råder ett ojämlik förhållande likt den som beskrivs av Sandin (2012).

Under idéseminariet som Wide & Hudson (2008) utförde, uppdagades även ett behov av tydligare visuell kommunikation eftersom planritningar inte ansågs läsbara för kvinnorna. Författarna beskriver att de deltagande uttryckte att förslag måste förtydligas genom bilder. Kvinnorna gav även uttryck för att medborgarna släpps in för sent i processen där de tolkar situationen som redan avgjord utan möjlighet till att skapa förändring. Deras erfarenhet från samråd var att de inte var en plats för att påverka. En medborgare som citeras av Wide & Hudson (2008) berättar:

»Vi kommer in för sent. Vi kommer in när de har planerat klart. Om vi hade kommit in tidigare kanske de hade kunnat lägga tunneln någon annanstans. Men då var det redan kört, så det kommer inte att ske.« (Wide&Hudson, 2008).

Att släppa in medborgare i ett sent skede av planeringsprocessen där de faktiska möjligheterna att utöva inflytande på planeringen är begränsat kännetecknar två modeller för medborgardeltagande i Arnsteins (1969) deltagandesteg: *information* eller *manipulation*. Att involvera medborgare i ett så sent skede kan antingen tjäna till att helt enkelt tala om vad som är planerat eller till att söka ingjuta en känsla av att ha varit involverad i ett beslut som i själva verket, i sina huvuddrag, redan är fattat. Om *idéseminarier* sker i rätt del av planeringsprocessen kan de däremot verka för att placera medborgardeltagandet på den nivå Arnstein (1969) kallar *partnerskap*. Vidare kan idéseminarier så som Wide och Hudson (2008) beskriver dem, om rätt grupper bjuds in, verka för att minska det *främlingskap* Ahmed (2000) beskriver som hinder för deltagande i planering. Samtidigt ter sig idéseminarier som ett gott exempel på antingen det, med *deliberativa* eller *funktionella* sättet att praktisera demokrati i planeringsprocesser (Danielsson & Hertting 2024).

7. Intervju om medborgardeltagande i Malmö Stad

Frågesamtalet utfördes med en landskapsarkitekt anställd på Malmö Stad. Intervjun utspelade sig på intervjupersonens kontor och inleddes med en introduktion av vad denna uppsats avhandlar och vilken typ av frågor därmed kommer ställas under intervjun.

Intervjun började med att intervjupersonen fick svara på vad medborgardeltagande betyder i Malmö Stad.

7.1 Medborgardeltagande i Malmö Stad

Intervjupersonen berättar att inom Malmö Stad varierar den praktiska appliceringen av medborgardeltagande beroende på vilken avdelning som jobbar med frågan. De förvaltningar där medborgardeltagande är mest relevant är miljöförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen samt fastighets- och gatukontoret.

Det flesta projekt som en kommun arbetar med kallas för investeringsprojekt men det finns även projekt där man inte investerar, exempelvis *sommartorg* där man placerar ut vissa strukturer för att skapa tillfälliga funktioner men där platsen i sig inte byggs om.

Vidare förklarar intervjupersonen att initiativ för projekt och utveckling kan komma från olika aktörer så som medborgare, planerare, politiker eller från byggaktörer. Om förslaget kommer från medborgarna så förekommer även utökade incitament för att arbeta nära medborgarna menar intervjupersonen. Intervjupersonen belyser att i de flesta fall de kommer förslag från medborgarhåll så är det genom olika föreningar det sker. Intervjupersonen klargör att ett stadsutvecklingsprojekt i Malmö Stad har olika faser som kallas för **utredningar och förberedande arbete, genomförande, garantifas** samt **drift och underhåll**.

Enligt intervjupersonen sker den mesta involveringen av medborgarna i den initiala fasen **utredningar och förberedande arbete**.

7.2 Metoder för medborgardeltagande i Malmö Stad

Innan gestaltungsarbetet påbörjas arbetar man utifrån följande metoder enligt intervjupersonen.

Behovskartläggning utreder enligt intervjupersonen vilka behov invånarna har, utifrån deras berättelse. Intervjupersonen menar att man samlar in information genom att besöka området som undersöks och pratar med medborgarna på plats. Kunskapen som utvinns från *behovskartläggningar* kommer således direkt från medborgarna. Intervjupersonen framhåller uppdraget att utföra

behovskartläggningar oftast tillfaller konsulter men i vissa fall utförs de av kommunen.

Områdesanalys är enligt intervjupersonen en ny metod som syftar till att vara ett mellansteg mellan utredningar och gestaltningen för att gestaltningen tydligt ska kopplas till de behov som invånarna uttrycker. Följaktligen implementeras de behov som medborgarna formulerar direkt i den initiala gestaltningen. Detta menar intervjupersonen är positivt eftersom annars finns en risk att informationen samlas in i ett separat dokument som kan vara svår att hitta i eller som av andra skäl inte inkluderas i gestaltningen. Rossi et al (2024) beskriver att om informationen samlas in från medborgarna men det inte existerar system för hanteringen av denna information eller utvärderandet av kunskap inhämtat från samspelet med medborgarna kan detta resultera i att den inte implementeras i gestaltningen. Det blir mycket enklare att ta till informationen från medborgarna då den redan existerar på plan betonar intervjupersonen.

”Allting som sägs i form av behov, problem, utmaningar, potential, värden det kartläggs också i plan”

Utöver att den visuella informationen blir mer disponibel för planerare blir den därutöver i högre grad tillgänglig för medborgarna menar intervjupersonen. Detta exemplifierar intervjupersonen genom att förklara att medborgare som inte har svenska som första språk kan enklare ta till sig visuellt uttryckt information, vilket gör att kommunikationen underlättas. Lindholm & Moritz (2012) beskriver vikten av att användandet av tillgänglig språk som möjliggör deltagande för fler. Intervjupersonen anser att metoden verkar ge önskad effekt men tillägger att den är än så länge i utvecklingsfasen.

Ett verktyg som enligt intervjupersonen används är färgkoder. Det medför man använder olika färger för att markera hur invånarna värderar eller upplever en plats. Exempelvis förklarar intervjupersonen att färgen röd används för att markera ställen som upplevs vara otrygga. Intervjupersonen menar att när man frågar ut invånarna på detta sätt så kan deras svar omkullkasta de antagande man har gjort utifrån analyser. Exempelvis så kanske man identifierar en gång som otrygg berättar intervjupersonen däremot de som intervjuas menar att det finns platser i områden som är mycket otryggare.

Vidare nämner intervjupersonen kort *samverkansmodellen*, och *områdesnärautveckling* och menar att genom samverkansmodellen kan exempelvis underlätta för att föreningar som är aktiva i området kan vara en del av utvecklingen och skapa aktiviteter så som festivaler i området.

Intervjupersonen menar även att det finns metoder som *Malmöinitiativet* samt *Min plats*.

Malmöinitiativet är ett sätt för alla som är folkbokförda i Malmö att komma med idéer och förslag på utveckling eller förbättring. En idé publiceras på en plattform av invånaren för att sedan läggas ut på omröstning. Om ett sådant initiativ uppnår

100 röster skickas den vidare till politiska nämnder som formulerar ett svar på förslaget. Detta svar skickas sedan tillbaka till den som utformat den samt publiceras på Malmöinitiativets hemsida. Malmöinitiativ kan således utgöra underlag för beslut. Beslutet om Malmöinitiativ tillfaller politiker och skulle utifrån Arnstein (1969) kunna utgöra *konsultation* eller *blidkande* där medborgarna utfrågas om information men utfallet av beslutet inte ligger inom deras påverkan.

Vidare beskriver intervjupersonen att *Min plats* syftar till att få barn att formulera initiativ genom Malmöinitiativet.

Därutöver finns *samråd* som utövas tidigt i processen berättar intervjupersonen. Informationen som presenteras för medborgarna under samråd är enligt intervjupersonen ganska otillgänglig för medborgarna eftersom dess innehåll är relativt teknisk. Detta hävdar intervjupersonen leder till att många inte kan förstå den och därigenom inte kan ge synpunkter.

7.3 Hur kan metoderna utvecklas

Intervjupersonen betonar att involveringen bör även utövas när projekten är färdigställd för att utvärdera den gestaltningen som utformades. Detta hävdas även av Carr et al (1992) som menar att involveringen av medborgare under hela processen leder till ömsesidig nytta där planerare utvecklar bättre förmåga för att skapa platser utifrån användarna och användarna blir bättre på att kommunicera sina behov till planerare. Intervjupersonen exemplifierar detta genom att förklara att om det förekommer ett otrygghetsproblem och behovet blir att öka tryggheten så bör man i projektens sista fas utvärdera om det man har utfört har lett till ett högre trygghetskänsla hos de berörda medborgarna.

7.3.1 Öka medborgardeltagande eller öka planerarnas kunskap

Intervjupersonen menar att man inom planeringsyrket pratar om fenomenet ”*dialogtrötthet*” vilket enligt intervjupersonen handlar om att medborgarna är trötta på all information som ges ifrån kommunen. Intervjupersonen vidmakthåller att det inte råder en ”*dialogtrötthet*” samt betonar att medborgarna vill ha inflytande och vill engageras, men det som de är ”trötta” på är att man bryter löften mot dem. Alltså att man har frågat medborgarna men inte återkopplat till dem. Lindholm & Moritz (2012) belyser att medborgarna behöver uppleva att deras insatser och engagemang får faktiska resultat och att i annat fall kan leda till frustration.

”Det blir fel när vi som stadsutvecklare frågar men sen inte gör något med svaren vi får in. Man behöver inte jobba med att öka deltagandet hos befolkningen eller viljan att delta från befolkningen för att den alltid är stor, vi behöver jobba med vår egen förmåga att samla in den kunskap som finns.”
Intervjupersonen (2025)

Intervjupersonen menar även att medborgardialog kan i många fall snarare användas som ett begrepp för att beskriva den informationen som ges från kommunen till medborgarna. Detta kan vara problematiskt hävdar intervjupersonen eftersom det då uppstår envägskommunikation och inte en dialog. Utifrån Arnsteins (1969) beskrivning skulle det intervjupersonen berättar kunna anses som en *”tom ritual”* vilket medför att de aktiviteter medborgarna deltar i beskrivs som deltagande men som i praktiken inte fördelar en del av makten över besluten till medborgarna. Utifrån SKR (2023) delaktighetstrappa anses emellertid en sådan företeelse utgöra en dialog där syftet för dialogen är att samla in information från medborgarna utan att nödvändigtvis implementera deras synpunkter.

Intervjupersonen betonar att invånarna är en tillgång för kommunal planering men för att denna tillgång ska nyttjas måste planerare bli bättre på att ta tillvara kunskapen som medborgarna bär på.

Även Lindholm & Moritz (2012) hävdar att medborgarnas kunskap bör ses som en resurs för planerarna då platser som skapas utifrån användarna tenderar att vara mer hållbara. Utifrån Danielsson & Herttings (2025) skapar den *funktionella* tolkningen bättre lösningar då medborgarnas deltagande betraktas som en tillgång för planeringen.

Emellertid menar intervjupersonen att den finns ett flertal personer engagerade i frågan vilket leder till att det pågår mycket arbete för att utveckla verktyg och metoder för att involvera medborgarna. Intervjupersonen understryker att trots detta så finns det fortsatt stora kunskapsluckor gällande social hållbarhet och gör gällande att behovet av utveckling av vetenskap är stort.

Intervjupersonen hävdar att det finns olika arbetssätt gällande hur medborgardeltagande ska utformas samt hur implementerandet av medborgarnas synpunkter ska utövas inom kommunen, vilket kan påverka resultaten.

Rossi et al (2024) studie visar på liknande tendens i Finland som menar på att hur planeraren handskas med informationen från medborgarna skulle kunna bero på planerarens personliga värderingar och uppfattningar samt om deltagande är någonting som personen är utbildad i. Danielsson & Hertting (2024) menar att tolkningsmotsättningarna om vad deltagande är samt hur det bör användas kan försvåra den praktiska tillämpningen. Langlet (2019) hävdar att kommunens inställning till deltagande har en påverkan på dess effekt.

7.4 Vem deltar?

På frågan om det finns brett deltagande alltså om alla grupper representeras och deltar svarar intervjupersonen att det deltagandet inte är bred utan att de för det mesta är specifika grupper som deltar. Om man skickar ut enkäter, är det enligt intervjupersonen alltid majoritet kvinnor mellan 35-55 år gamla som är de svarande i Malmö. Äldre, tonåringar samt barn är de grupper som det är svårast att få svar ifrån. Inte heller personer med funktionshinder svarar, detta menar intervjupersonen kan bero på att informationen inte alltid är tillgänglig för gruppen. Vikten av tillgänglig information framhävs även av Lindholm & Moritz (2012) som menar att det är en förutsättning för ökat deltagande.

Intervjupersonen exemplifierar hur representationen ser ut genom att ta fram statistik från en enkätundersökning som utförts i ett pågående projekt. Ur denna statistik framgår bland annat att ingen under 18 års ålder har svarat samt att majoriteten av de svarande är kvinnor. Därmed kan man inte, enligt intervjupersonen utgå endast från enkätsvar eftersom de inte representerar medborgarna i stort utan enbart de grupper som svarar. Därför arbetar man med *fokusgrupper* för att bjuda in dem som har svårare att vara delaktiga till exempel äldre eller barn. Intervjupersonen anser att *fokusgrupper* är viktiga men menar emellertid att man inte kan använda samma recept för varje projekt utan att man ständigt bör utgå från de förutsättningar som finns på platsen och de människor som berörs. I projektet som nämnts tidigare är det även en kvinnoförening som man arbetar med och de upplevs av intervjupersonen utgöra de som deltar mest i processen. Intervjupersonen hävdar att detta beror på att de genom att vara med i en förening innehar kunskap om hur man organiserar sig och driver igenom frågor. Likaså Arnstein (1969) menar att organiserade medborgare blir mer jämlika parter i en förhandling om beslut då de innehar kunskap om hur man ställer krav.

Enligt intervjupersonen finns det grupper i samhället som privilegierade vilket man märker när man jobbar som planerare eftersom de är högutbildade personer med god socioekonomisk status som är delaktiga.

Detta samspelar med Langlets (2025) beskrivning om att medborgare med högre socioekonomiskt status samt högre utbildningsnivå är de som överklagar mest och att deras röster hörs mest vilket kan leda till en skadad tilltro.

Ahmad (2000) menar dessutom att privilegierades kunskap värderas högre och får därmed mer genomslag.

Intervjupersonen menar att detta kan bero på att den socioekonomiskt starka gruppen har mer möjligheter för att delta. Detta beskrivs även av Lindholm & Moritz (2012) som hävdar att medborgare som har tid, med hög utbildningsnivå samt resurser även har mest möjligheter till deltagande. Intervjupersonen utvecklar detta genom att hävda att man har dessutom oftare starka åsikter och

självssäkerhet att uttrycka dem. Dessutom har denna grupp enligt intervjupersonen, kunskapen om hur och vad det kan påverka.

Intervjupersonen tänker även att de som har svenska som första språk känner sig mer delaktiga och menar att känslan av att vara delaktig kan vidare påverka hur benägen man är att engagera sig.

Intervjupersonen uttrycker att det kan vara så att de som har ”minst behov” är de som hörs mest. Detta beskrivs av Castell (2016) som emellertid menar att kommunens arbete med att tillgodose medborgarnas behov är ojämnt fördelat över stadens olika delar. Castell (2016) förespråkar att kommunen bör omfördela makten till medborgarna eftersom de kan bemöta de behov som finns i deras närområde själva.

Intervjupersonen menar att man bör resonera att om man skapar en stad utifrån de som har störst behov då skapar man en stad som fungerar väl för de flesta.

”Det är lätt att man bara tror att det är bara siffror, så här många svarade. Men det är hela tiden bedömning, för att dem med störst behov ska vara fokus för insatserna.” Intervjupersonen (2025).

Detta behöver lyftas för att öka förståelsen för hur man behöver arbeta med dessa frågor. Det krävs mycket fler insatser och insamling av kunskap anser intervjupersonen.

7.5 Hur används informationen?

Enligt intervjupersonen kan man inte enbart ställa frågan: *vad vill ni ha?* Planeraren bör enligt intervjupersonen tyda och undersöka vilka behov finns, hur de möts och hur de ska tolkas. Att göra detta leder till mer hållbara lösningar menar intervjupersonen. Detta exemplifieras genom att intervjupersonen berättar att om man frågar barn vad deras direkta vilja är så kanske man får glassmaskin som svar, emellertid har planeraren efter att ha utfört en behovskartläggning vetskap om att dessa barn saknar övergångsställen vid sin skola, då bör planeraren tolka vad behoven är egentligen menar intervjupersonen.

Intervjupersonen yttrar att det vore positivt om man kunde inom kåren införliva någon slags forum där man utvärderar och lär sig av varandras erfarenheter då detta utbyte är i nuläget begränsat. Vidare menar intervjupersonen att medborgarna bör vara med och utvärdera de färdigställda platserna och skapa erfarenhet från alla dessa steg av processer.

Enligt intervjupersonen är man ibland för bunden av olika processer, mallar och metoder. Dessa försvårar att medborgarna släpps in eftersom detta inte är en del av processen alltid. Detta kan relateras till Castells (2016) påstående om medborgardeltagandet i Sverige kan begränsas av regler samt olika byråkratiska processer som planerare är beroende av.

8. Diskussion

8.1 Metoder för inflytande

Det finns ett flertal metoder vilka ämnar att få medborgarna delaktiga i planeringsprocessen i högre utsträckning. Emellertid varierar den faktiska delaktigheten, med Arnsteins (1969) delaktighetsbegrepp. Oavsett metod är det politiker och tjänstemän som kan påverka om och hur de implementeras. Risken är att trots att metoderna används, utövas de inom kommunens regelverk vilket gör att kommunen har kontrollen och beslutar om vilken nivå av delaktighet medborgarna kan ha. Kommunens kontroll kan innebära att vissa grupper kunskap inte representeras eftersom den kommunala tolkningen utformas utifrån de normer och strukturer som finns som Sandin (2020) påpekar. För att ökat medborgardeltagande ska uppvisa positiva effekter behöver det alltså först och främst ske en förskjutning av makt över beslutandet till medborgarna. Som Castell (2016) påpekar är det svårt att genomföra denna fördelning inom det svenska planeringsfältet på grund av regelverk och processer. Malmö Stad verkar till en viss del arbeta utifrån de metoder som presenteras i resultatet. Arbetet med *sommartorg* är ett exempel på *tillfällig urbanism* dock en som är legitimerad samt utförd av kommunen vilket skulle kunna motverka dess syfte gällande att medborgarna utformar staden utifrån deras behov. Vidare framkommer det i intervjun att man arbetar med någonting som skulle kunna betraktas som *co-design* där medborgarna får vara med och direkt påverka utfallet av gestaltningen genom att deras synpunkter uttrycks i plan. Det verkar dock som att för att uppnå ett renodlat förhållande av *co-design* bör arbetet inkludera att medborgarna får vara medskapande som jämlika parter jämte planeraren under hela processens gång, det förhållande som verkar vara rådande är snarare att planeraren håller i pennan själv.

Placemaking verkar även förekomma i någon form i Malmö Stad där lokala aktörer kan i större utsträckning påverka och aktivera närområdet genom *samverkansmodellen*.

Arbetet med fokusgrupper verkar ha ett liknande syfte som *idéseminarium* som Wide & Hudson (2008) beskriver. De grupper som planerare vet har sämre förutsättningar för deltagande bjuds till separata möten för att belysa deras behov. Detta skulle utgöra en *artikulerativ* tolkning enligt Danielsson & Hertting (2024) som syftar till att erkänna att det existerar en maktobalans mellan grupper i samhället och att denna obalans bör utjämnas genom ett ökat deltagande för underrepresenterade grupper.

Medborgarbudget, som inte används i Malmö Stad, innebär att medborgare utgör parter i den beslutfattande processen och därigenom på egen hand kan driva för beslut som gynnar de grupper de tillhör. *Malmöinitiativet* har några likheter

med medborgarbudget dock är besluten i fallet med malmöinitiativet politikers och i fallet med medborgarbudget medborgarnas.

8.2 Diskussion intervju

Intervjun visade att implementerandet av medborgardeltagande är svårare i praktiken. Det finns en utarbetad praxis som kommunen förhåller sig till vilket skulle kunna leda till att delegerandet av makt till medborgare försvåras. Eftersom Malmö Stad är medlemmar i SKR (2023) är det troligt att Malmö Stad arbetar utifrån SKRs (2023) delaktighetstrappa vilken tidigare beskrivits av Castell (2016) inte strävar till att omfördela makten över besluten till medborgarna på samma sätt som Arnsteins (1969). Däremot, som framkommer ur intervjun, finns det en önskan att arbeta med mer delaktighet och Malmö Stad arbetar med att utveckla nya arbetssätt för att uppnå detta.

Under intervju framkommer det att representationen inte tenderar att vara bred i stadsprojekt i Malmö. Som beskrivet i bakgrunden finns det brister i representationen bland planerare (se arkitekter) där det finns en majoritet som är födda i Sverige, med god socioekonomisk status samt med hög utbildningsnivå (Malmö Stad 2023). Planerarkåren är således dem som enligt intervjun, Lindholm & Moritz (2012) och Langlet (2025) tillhör den grupp som har mest möjligheter att delta. Detta kan leda till den upplevda skillnaden mellan planerare och medborgare som Sandin (2020) beskriver samt till att planerare ser på vissa grupper av medborgare som *främlingar* med Ahmeds (2000) begrepp. Representationen mäts genom en sammanställning av enkätsvar och belyser kanske vilka grupper som inte deltar däremot säger den ingenting om vilka som faktiskt vill delta.

Enligt personen som intervjuades är det inte viljan att delta som är bristande som även hävdas av Lindholm & Moritz (2012). Intervjupersonen menar att det som är problematiskt således inte är medborgarnas vilja utan den att viljan inte implementeras i planeringen. Detta skulle kunna leda, som beskrivs av Langlet (2025), till att tilltro till tjänstepersoner och planerare minskar eftersom det verkar åläggas mycket arbete för att insamla information från medborgarna i de initiala faserna av projekt. Arbetet med att vidare analysera och implementera informationen verkar dock brista som även anmärks av intervjupersoner samt hävdas av Rossi et al (2024).

Intervjupersonen menar även att trots att det finns vilja och engagemang för att utveckla arbetssättet existerar det brister i kunskapen.

8.3 Framtida forskning

Det finns ett flertal identifierade brister och problem gällande utövande av medborgardeltagande. De maktstrukturer och ojämlikheter som förekommer i samhället verkar återspeglas i planeringssammanhang vilket gör att medborgarnas deltagande delegeras till dem och att de inte alltid kan ta den själva. Omätbarheten av de sociala värdena och därigenom utvecklingen av metoder för social hållbarhet försvårar arbetet även i de fall då det finns engagerade planerare och medborgare. Därav bör i framtida forskning den sociala hållbarheten studeras vidare. Därutöver verkar det finnas behov för att studera hur kunskapen om informationen insamlat från medborgarnas deltagande ska användas i planeringsprocessen. Bättre förståelse för relationen mellan planerare och medborgare och utvecklingen av kommunikationssätt skulle kunna bidra till att trots skillnader hitta gemensamma lösningar.

Det finns grupper som är underrepresenterade och forskning för hur deltagande för dess grupper kan ökas behövs, särskilt barn och äldres deltagande bör utforskas samt i Malmö Stad männens deltagande.

De svenska reglerna och processerna för planering verkar ställa krav på att möjliggöra medborgarnas deltagande samtidigt som den motverkar en fördelning av makten över besluten till medborgarna. En implementering av en sådan fördelning bör därav studeras.

8.4 Metodreflektion

Litteraturundersökning visade sig vara en lämplig metod för att kartlägga relevanta metoder för ökat medborgardeltagande. Metoden gav samtidigt en slagsida mot mer teoretiska källor om metoder snarare än praktiska sådana. Vidare försvårades jämförbarheten mellan resultatet i litteraturundersökningen och intervjun av att litteraturundersökningen gav internationella resultat som ibland var svåra att direkt jämföra med de specifika metoder som använts i Malmö Stad. Den semistrukturerade intervjun begränsades vidare främst av det snäva urvalet då endast en intervjuperson användes. En annan metod hade förmodligen kunnat bättre beskriva de metoder Malmö Stad använder på ett sätt som skulle göra de mer jämförbara med de metoder som presenterades ur litteraturundersökningen. Vidare gav intervjun en kvalitativ förståelse för vilka uppfattningar professionella i Malmö Stad har om sina arbetsmetoder för ökat medborgardeltagande, ett perspektiv som antagligen inte hade framträtt lika tydligt med en mer jämförbar metod.

9. Källförtäckning

- Ahmed, S. (2000). Who Knows? Knowing Strangers and Strangeness. *Australian Feminist Studies*, 49-68.
- Anthony M.Orum & Zachary P.Neal (2010). *Common Ground Readings and Reflections on Public Space*. Routledge.
- Alvehus, J (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. Stockholm. Liber.
- Arnstein, S.R. (2019). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 85 (1), 24–34. <https://doi.org/10.1080/01944363.2018.1559388>
- Carr, S; Francis, M; Rivlin, L; Stone, A (1992). *Public Space*. Cambridge University Press. (Cambridge Series in Environment and Behavior)
- Co-creation and the new landscapes of design. <https://doi.org/10.1080/15710880701875068>
- Castell, P. (2016). Institutional framing of citizen initiatives: a challenge for advancing public participation in Sweden. *International Planning Studies*, 21(4), 305–316. <https://doi.org/10.1080/13563475.2015.1124756>
- Costa, C.S., García-Esparza, J.A. & Kimic, K. (2024). Participatory Budgeting and Placemaking: Concepts, Methods, and Practices. *Urban Planning*, 9 (0). <https://www.cogitatiopress.com/urbanplanning/article/view/7162> [2025-02-15]
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerup.
- Danielsson, M. & Hertting, N. (2024). Mångtydiga idéer och den haltande implementeringens rationalitet – fallet deltagandebaserad samhällsplanering. I: *Samtal om idéer, utvärdering och samhällsförändring. En vänbok till Evert Vedung*. Uppsala. Acta Universitatis Upsaliensis.
- Douglas, G. C. (2018). *The Help-Yourself City: Legitimacy and Inequality in DIY Urbanism*. Oxford. Oxford University Press.
- Langlet, L. (2025). Förvaltningens möte med självständiga och krävande medborgare. In S. K. Regioner, Värden att värna (pp. 150-161).
- Lindholm, T., & Moritz, M. (2012). *Handbok i delaktighet*. Stockholm, Huddinge.
- Malmö Stad. (2025, 3 10). Mellananvändning av platser. Retrieved from Malmö Stad: <https://malmo.se/Stadsutveckling/Sa-utvecklar-vi-staden/Stadsmiljo/Mellananvandning-av-platser.html>
- Listerborn, C; Claesson, R. (2013). Att synas och ta plats i staden – om medborgarinflytande i förändringsprocesser. I: *Konsten att gestalta offentliga miljöer - Samverkan i tanke och handling*.
- Low, S.M. (2023). *Why Public Space Matters*. Oxford University Press.
- Neal, Z. P. (2010). Locating Public Space. In A. M. Orum, & P. Z. Neal, *Common Ground?* (pp. 1-10). Routledge.
- Malmö Stad (2023) *Urban Academy Rapport 2023* <https://malmo.se/download/18.553a332a19104efa6b1891d/1730370288382/urban-academy-2023-rapport.pdf> [2025-01-30]
- Patel, R (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund. Studentlitteratur AB

- Purcell, M. (2014). Possible Worlds: Henri Lefebvre and the Right to the City. *Journal of Urban Affairs*, 36 (1), 141–154. <https://doi.org/10.1111/juaf.12034>
- Rossi, S., Harsia, E., Kojosaari, A., & Kyttä, M. (2024). The citizens have participated – what now? An action research study of factors impacting the use of participatory citizen knowledge in planning processes. *European Planning Studies*.
- Sandin, G. (2020). Lack of participatory effort: On the ethics of communicating urban planning. *Urban planning*, 227-237.
- Silberberg, S., Lorah, K., Disbrow, R., & Anna, M. (2013). *Places in the Making: How Placemaking Builds Places and Communities*. MIT Department of Urban Studies and Planning.
- Stahre, U. (2014). *En stad för de många eller fär de få*. Falun: Bokförlaget Atlas.
- Stevens, Q., & Dovey, K. (2023). *Temporary and Tactical Urbanism: (Re)Assembling Urban Space*. New York och London: Routledge
- SKR. (2023). *Delaktighetstrappan och liknande modeller*. Stockholm.
- Talen, E. (2015). Do-it-Yourself Urbanism: A History. *Journal of Planning History*, 14 (2), 135–148. <https://doi.org/10.1177/1538513214549325>
- Boverket (2022). Varför satsa på utökad medborgardialog. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/medborgardialog/utokad/> [2025-01-29]
- Wide, J. (2008). *Den jämställda staden: om jämställdhet och delaktighet i stadsplaneringen*. Umeå kommun.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Zofia Okrasa har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.